

Samfälligheten Vällingklockan

Förundersökning

**Fornlämning Västerås 271:1
Samfälligheten Vällingklockan
Västerås socken (f.d. Lundby sn)
Västmanland**

Christian Gatti

Samfälligheten Vällingklockan

Förundersökning

Fornlämning Västerås 271:1
Samfälligheten Vällingklockan
Västerås socken (f.d. Lundby sn)
Västmanland

Christian Gatti

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2010

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-7453-019-3

Tryck: Just Nu, Västerås 2010.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	5
Målsättning och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Undersökningsresultat.....	7
Tolkning och utvärdering	7
Referenser.....	10
Kart- och arkivmaterial	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring. Utdrag ur Gröna kartan 11G SO Västerås. Skala 1:50 000

Sammanfattning

Under juli 2010 utförde Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen en förundersökning i anslutning till ett gravfält (Västerås 271:1) med syfte att avgränsa fornlämningen. Undersökningen föranleddes av Samfälligheten Vällingklockans planer på att anlägga en parkeringsplats i anslutning till ovan nämnda gravfält. Undersökningsplatsen ligger i västra Västerås.

I nära anslutning till undersökningsområdet ligger Hammarby bytomt (Västerås 271:2) som idag är helt överbyggd. Inga arkeologiska undersökningar genomfördes i samband med att bytomten bebyggdes.

Vid schaktning påträffades ett fåtal anläggningar i form av mörkfärgningar. Dessa bedömdes dock vara naturliga. Det förekom även en del störningar samt recent material.

Bakgrund

Inför anläggandet av en parkering för medlemmarna av Samfälligheten Vällingklockan vid Sigfrid Edströms Gata har Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) utfört en förundersökning. Länsstyrelsen bedömde att det förelåg behov av en förundersökning då parkeringen kommer att beröra ett område beläget intill gravfältet Västerås 271:1. Länsstyrelsen fattade beslut om förundersökning den 30 mars 2010 med stöd av 2 kap 13 § KML (431-6622-09).

I nära anslutning till undersökningsområdet har det numera överbyggda Hammarby bytomt (Västerås 271:2) tidigare legat. Inga arkeologiska undersökningar har gjorts i samband med att bytomten bebyggts.

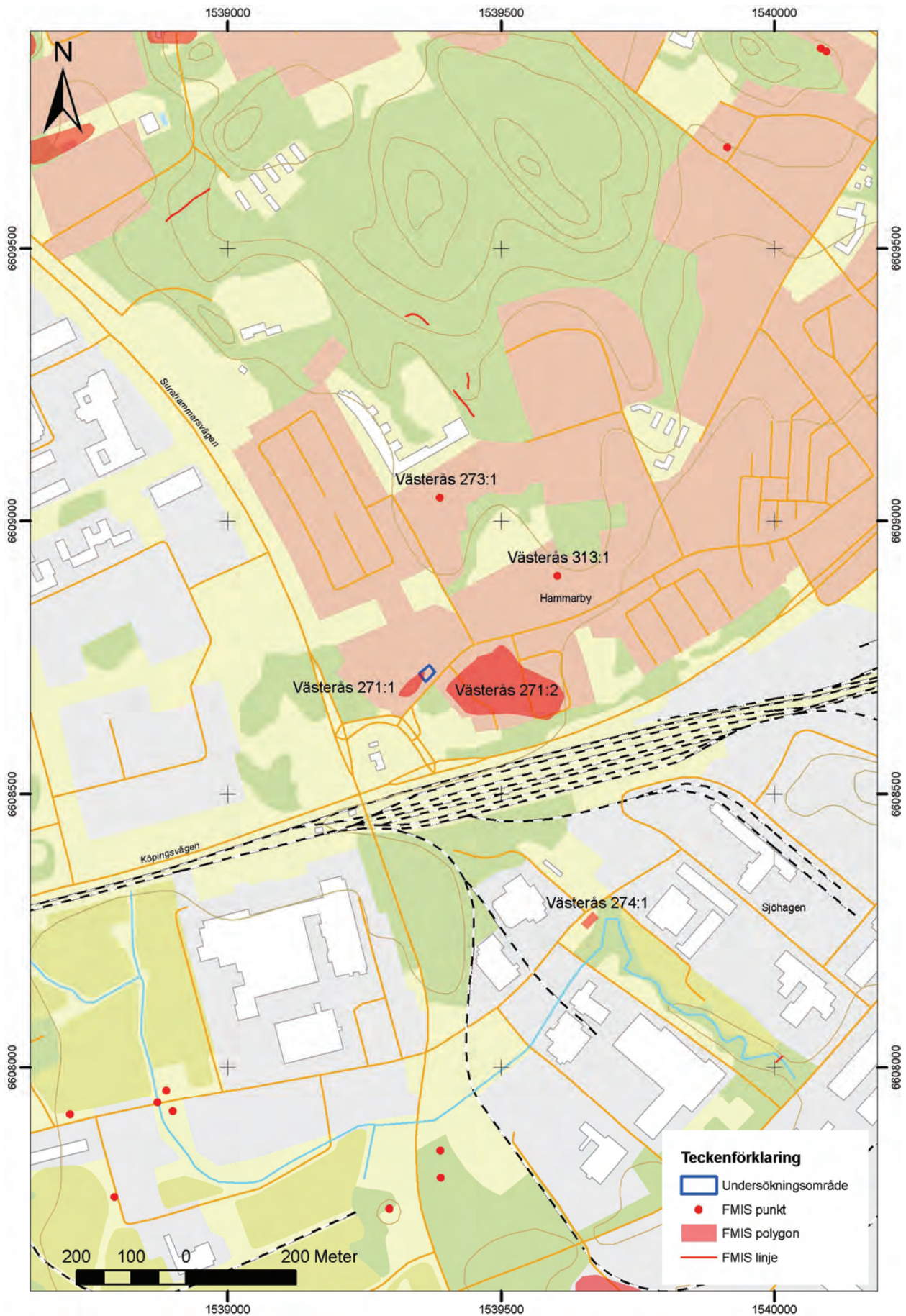
Målsättning och metod

Förundersökningen syftade till att avgränsa fornlämningen.

Enligt länsstyrelsens kravspecifikation och undersökningsplanen skall undersökningsresultaten utgöra underlag för en bedömning av fornlämningens kunskapsvärde. Förundersökningen skall besvara följande frågor:

- fornlämningens avgränsning
- bedömning av kulturlager och anläggningar: karaktär, mängd och bevarandegrad
- bedömning av fynd: karaktär, mängd och bevarandegrad.

Vid förundersökningen togs tre sökschakt upp i östvästlig riktning med hjälp av grävmaskin. Schakt och anläggningar plandokumenterades med GPS. Arkeologiska objekt och schakt beskrevs och det togs fortlöpande fotografier. I schakten framkom ett antal mörkfärgningar. Dessa undersöktes inte närmare då de i ett tidigt skede bedömdes vara naturliga. Schakten återfylldes efter undersökningen.

Figur 2. Förundersökningsområdet (blå linje) med de närmaste belägna fornlämningarna markerade (röda). Utdrag ur digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Topografi och fornlämningsmiljö

Gravfältet ligger inklämt mellan bebyggelse och Sigfrids Edströms Gata (figur 2). Det är bevuxet med enstaka träd, sly och omgärdas av gräs. Undersökningsområdet ligger i direkt anslutning, nordost om gravfältet. Enligt FMIS består gravfältet av 10 st runda stensättningar 2–8 meter stora. Gravfältet ligger väster om Hammarby bytomt (Västerås 271:2) som idag är helt överbyggd. Inga arkeologiska undersökningar har gjorts i samband med att bytomten har bebyggts. Vid 1988 års inventering återfanns inga rester av den bebyggelse som finns med på 1961 års ekonomiska karta. Två av den förhistoriska gårdens gravfält har undersökts och tagits bort. Det ena (Västerås 313:1) totalundersöktes 1963 av Eva Simonsson. Gravfältet, som huvudsakligen daterades till folkvandringstid (SHM 27869), bestod av 25 brandgravar. Fyndmaterialet utgjordes av bronsfragment, kamfragment, keramik, en smältdegel, hartstätning och brända ben. Det andra gravfältet undersöktes på 1940-talet i samband med vägbygge. Gravfältet skall ha varit ”beläget 280 meter öster om mangårdsbyggnaden i Hammarby gård och 400 meter rakt norr om ruinen av S:t Ursulas kapell...”(SHM 22765). Gravfältet, som var skadat av odling, bestod av 25 gravar. Bland fynden finns enstaka vapen, hästuprustningsdetaljer, ringspänne, ovala spännbucklor och pärlor. Gravfältet kan dateras till vikingatid. Ett stycke norr om lokalen återfinns en hög (Västerås 273:1).

Undersökningsresultat

Tre schakt i storleken 14-18 meter långa och ca 2 meter breda grävdes i NO-SV riktning med hjälp av maskin (figur 3 och 4). Schakten var ca 0,5 meter djupa. I samtliga tre schakt som grävdes förekom störningar av recent karaktär i form av påförda massor för att jämna ut markytan. De fynd som påträffades bestod av plast, tegel, glas, stålvarer, betong och plaströr. I det mellersta schaktet framkom fyra mörkfärgningar som mättes in med GPS och fotograferades. Dessa mörkfärgningar bedömdes ej som arkeologiska objekt, utan tolkades som naturliga fläckar i undergrunden. Det framkom inte några andra indikationer på fornlämning.

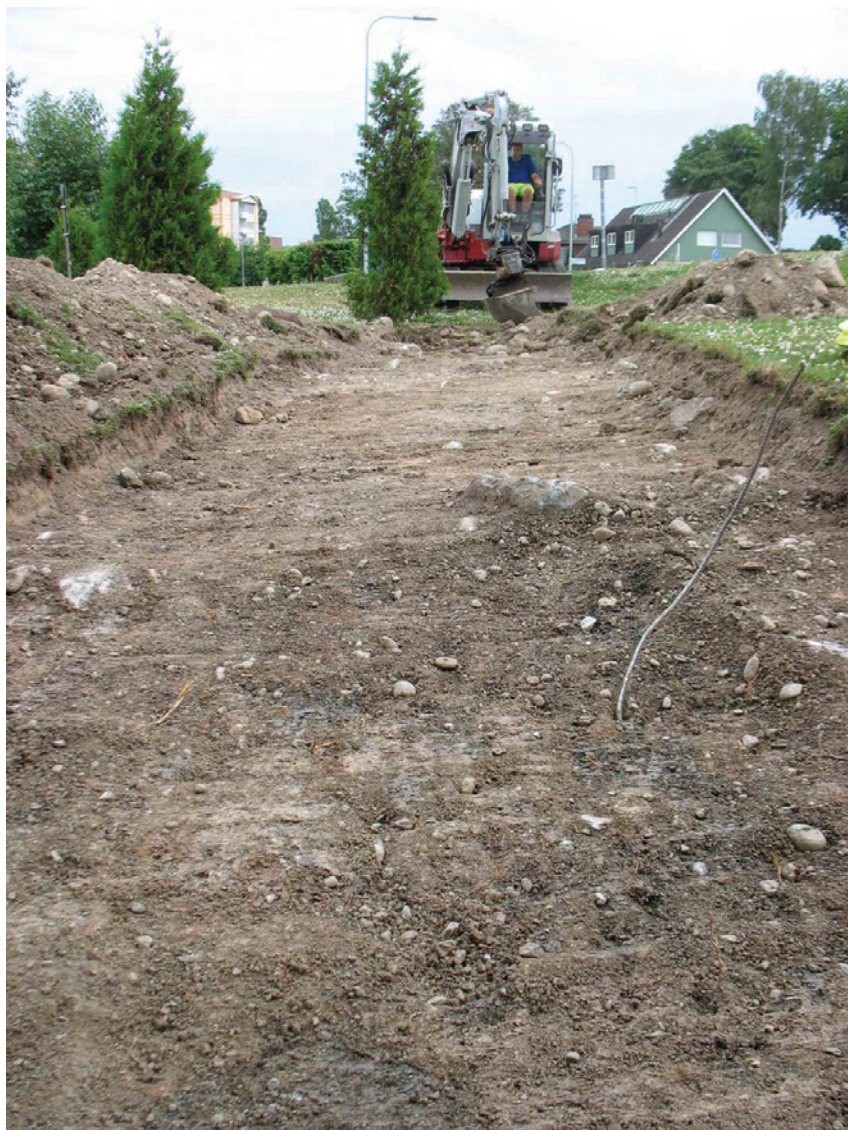
Tolkning och utvärdering

Enligt undersökningsplanen var målsättningen med förundersökningen att besvara följande frågor.

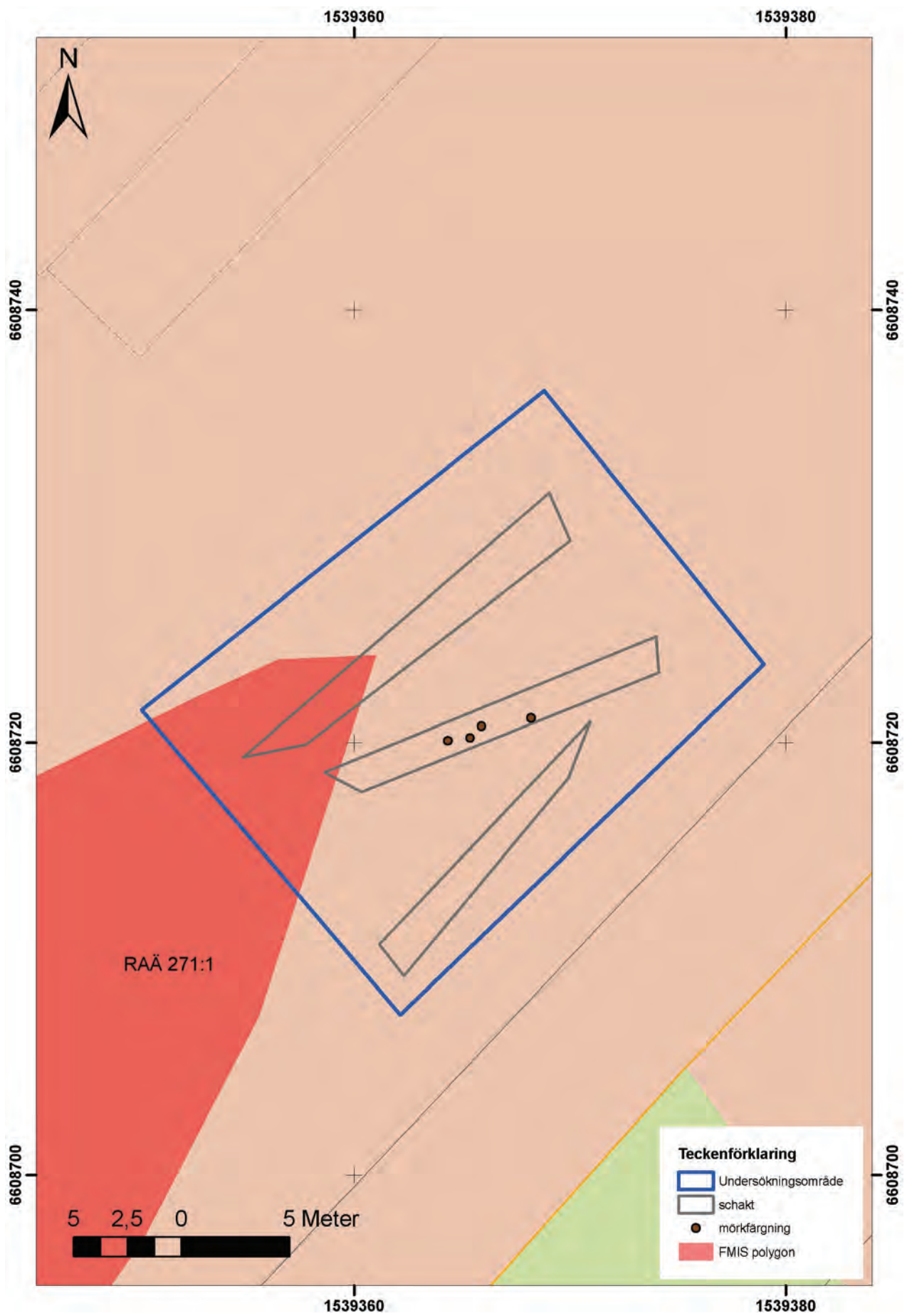
- fornlämningens avgränsning
- bedömning av kulturlager och anläggningar: karaktär, mängd och bevarandegrad
- bedömning av fynd: karaktär, mängd och bevarandegrad.

Under undersökningsdagarna rådde extrem värme och marken var mycket torr vilket försvårade arbetsförhållandena. Inga spår efter kultur- eller odlingslager kunde skönjas och inga fynd av förhistorisk karaktär påträffades. Ett fåtal mörkfärgningar tolkades

som helt naturliga. Frågorna rörande fornlämningens avgränsning, bedömning av kulturlager, anläggningar och fynd är därmed besvarade.

Figur 3. Vy från väster över det mellersta schaktet. Foto Christian Gatti.

Figur 4. Schaktplan. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Skala 1:250.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Digitala fastighetskartan, blad 11G 1H.
Gröna kartan 11G SO Västerås.
Uppgifter ur Fornminnesregistret (FMIS).

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM dnr:</i>	10002
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-6622-09, 2010-03-30
<i>Undersökningsperiod:</i>	5-6 juli 2010
<i>Arkeologtimmar:</i>	16 timmar
<i>Maskintimmar:</i>	13 timmar
<i>Exploateringsyta:</i>	500 m ²
<i>Personal:</i>	Christian Gatti
<i>Belägenhet:</i>	Västerås 271:1, Västerås socken, Västerås kommun, Västmanlands län
<i>Ekonomisk karta:</i>	11G 1H
<i>Koordinatsystem:</i>	Rt 90 2,5 gon V
<i>Koordinater:</i>	X6608707,406 Y1539362,336
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning gjordes
<i>Inmätningmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Slutförvaras hos VLM
<i>Fynd:</i>	-